

XAQANI QƏSİDƏLƏRİNDƏ FOLKLOR İZLƏRİ

Xülasə

İntibah dövrü Azərbaycan ədəbiyyatının istedadlı nümayəndəsi Xaqani Şirvani, saray şairi kimi tanınsa da, onun ədəbi irsinə nəzər yetirdikdə xalq yaradıcılığı, xalq təfəkkürü ilə bağlılığı aydın görünür. Bu baxımdan Xaqaninin ədəbi irsinin böyük bir hissəsini təşkil edən qəsidələr də istisna deyil. İstər mədhiyyələri, istər həbsiyyələri, istərsə də fəxriyyə və mərsiyyələri xalqın ruhunu əks etdirir. Qəsidələrində şairin mifik obrazlardan, atalar sözləri və xalq deyimləridən, qəhrəmanlıq və sevgi dastanlarından nümunələr gətirdiyini görmək mümkündür ki, bu da onun sənətinin folklordan qidalandığını göstərir. Xaqani qəsidələri xalq yaradıcılığı və xalq təfəkkürü izlərinin layiqli daşıyıcısıdır.

Açar sözlər: Xaqani, qəsidə, folklor, şair, xalq

Giriş. Klassik şairlərimizin yaradıcılığının formalaşmasında yazılı ədəbiyyatın mühüm rolu olduğu kimi, şifahi xalq yaradıcılığının da müstəsna yeri vardır. Belə ki, sadə xalq dili ilə söylənmiş, səmimiyyət timsalı olan layla və bayatılarımız, qəhrəmanlıq ruhlu dastanlarımız, nəsihət nümunəsi olan atalar sözlərimiz nəsil-dən-nəslə keçərək xalqımızın tarixi, həyat tərzini və bütövlükdə təfəkkürü haqqında müəyyən fikir formalaşdırır. Hər bir yaradıcı insan ta körpəlikdən mənsub olduğu xalqın etnoqrafik ünsürlərinin əhatəsində, milli folklor nümunələrinin müşayiəti ilə, onları dinləyərək, söyləyərək, onlardakı koloriti mənimsəyərək yetişir.

Beləliklə, sənət yolunu tutan insanların yaradıcılıqlarında həmin koloritin izlərini müşahidə etmək olur. Bu hal şairlərin, rəssam və memarların, musiqiçilərin sənət irsində bu və ya digər dərəcədə özünü göstərir. Yazılı ədəbiyyatda folklor izləri daha qabarıq şəkildə qarşıma çıxır. "Dastanlardan, əsatir və rəvayətlərdən, nağıllardan, zərb-məsəllərdən tükənməz bədii material əxz edən Azərbaycan epik şeiri inkişafının bütün mərhələlərində bu xüsusiyyəti özündə saxlamış, həmişə bu zəngin yaradıcılıq mənbəyindən qüvvət və ilham almışdır." [1, s.290] Bu cəhətdən Nizami Gəncəvi, Xaqani, Nəsimi, Füzuli və digər orta əsr şairlərimiz

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının təsirindən kənarda qalmamış, hər biri bu təsiri özünəməxsus şəkildə əsərlərində əks etdirmişlər. Klassik poeziyamızın bir çox görkəmli simalarının ədəbi irsini dərinləndirən tədqiq etmiş ədəbiyyatşünas-alim A.Rüstəmov bu barədə yazır: "Xaqani, Nizami, Əvhədi, Əssar, Arif Ərdəbili, Xətai, Füzuli sənəti xalq poeziyasının nadir gözəllikləri ilə qidalanıb rəvnəqlənmiş, vüsət tapmışdır" [1, s.290]. İntibah dövrü Azərbaycan ədəbiyyatının istedadlı nümayəndəsi Xaqani Şirvani də daha çox saraya bağlı şair kimi tanınsa da, onun bədii irsinə geniş nəzər salındıqda, xalq yaradıcılığına yaxınlığı, xalq təfəkkürü ilə bağlılığı aydın görünür. Akademik İ.Həbibbəyli yazır: "Xaqani Şirvaninin iztirablarla dolu olan həyatı vətənpərvərlik üstündə köklənmişdir. O, saraylarda olduğu illərdə daim xalqı və qütbətdə olarkən isə Vətəni düşünmüş, bu böyük ideallara ürəkdən bağlı olmuşdur" [2, s.4]. Bu baxımdan şairin yaradıcılığının böyük bir hissəsini təşkil edən qəsidələr də istisna sayılmır. İstər mədhiyyələr, istər fəxriyyələr, istərsə də həbsiyyə və mərsiyyələr özündə xalq ruhunu daşıyır. Şairin qəsidələri haqqında oxuyuruq: "Xaqaninin qəsidələri içərisində ictimai, fəlsəfi şeirlər daha çoxdur. Əsrin narahət, əsəbi həyəcanlarını, yeri-göyü titrədən ürək ağrılarını, fəryad-

* Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru. E-mail: konulhaciyeva75@gmail.com

larını əks etdirən bu qəsidələr müasirliyi ilə seçilir” [3, s.122]. Bu qəsidələri müasir edən amillərdən biri də onların məhz xalq yaradıcılığının əsasında duran milli təfəkkürdən qidalanmasıdır. Həmin əsərlərdə istər müəyyən mifik obraza, əsatirə işarə, istər qəhrəmanlıq və məhəbbət dastanlarına istinad, istərsə də atalar sözü və xalq deyimlərindən misal çəkmə yolu ilə folklor əsaslandırdığını görmək mümkündür. Şairin “Paxılları məzəmmət” başlıqlı qəsidəsinə deyilir:

ون شمع صبحگاهى و چون مرغ بىگه
الا سزاید كشتن و گردن زدن نيند [4, s.84]

Şeirin dilimizə poetik tərcüməsi bu şəkildədir:

“Çoxları vaxtsız xoruzdur, çoxları gündüz şamı,
Onları ağı olanlar öldürər, ya söndürər.”

[5, s.119]

Göründüyü kimi, burada xalq arasında mövcud olan inanclardan birinə və bu inancın əsasında yaranan bir el məsələsinə yer verilmişdir. Məsəl atalar sözləri kitabında da yer almışdır. “Vaxtsız banlayan xoruzun başını kəsərlər” [6, s.400] deyimi günümüzdə də işlədilər bir xalq məsələsi olaraq məşhurdur. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, xalq yaradıcılığından gələn bu cür ifadə və deyimlərə Xaqaninin əsasən həcvlərində təsadüf olunur. Şair bir çox hallarda həcv etdiyi şəxsin mənfə cəhətlərini ifşa etmək üçün atalar sözlərinə müraciət edir və onu tənqid hədəfinə çevirməklə məqsədinə çatır. Lakin bu zaman Xaqani heç bir halda ədəbsiz ifadələrə yol vermir.

Xaqani yeri gəldikcə qəsidələrini xalqın hikmət süzgecindən keçmiş müxtəlif el məsələləri ilə məzmunca daha da zənginləşdirmiş, onlara dərin və müdrik anlamlar yükləmişdir. Xaqani divanında bu cəhətləri araşdıran iranlı tədqiqatçıların qeydlərində oxuyuruq:

از میان این بزرگان و عالمان ادبی از بد و ادبیات
های رایج در «فارسی تا عصر خود، شاعری که از تمثیل
میان مردم عامه به بهترین وجهی استفاده کرده و حتی به
جرات می توان گفت که اولین سخنوری است که در تاریخ
ادبیات فارسی این اقتضار را نصیب خود کرده است، خاقانی
» [7, s.160]

“Fars ədəbiyyatının bu görkəmli şəxsiyyətləri və alimlərindən öz əsrinə qədər sadə xalq arasında yayılmış məsəlləri ən yaxşı şəkildə istifadə edən və hətta cəsarətlə demək olar

ki, farsdilli ədəbiyyat tarixində bu iftixarı özünə nəşib edən ilk sənətkar Xaqani Şirvanidir.” Lakin tədqiqatçı unudur ki, Azərbaycan klassik poeziyasında xalq yaradıcılığına müraciət etmək ənənəsi Xaqanidən öncə də mövcud olmuşdur. Hələ əsrlər öncə farsca yazan Azərbaycan şairi Qətran Təbrizinin yaradıcılığında türk təfəkkürünün məhsulu olan saysız atalar sözü və məsəllərdən istifadə olunduğunu bilir. Xaqani də millətpərvər bir şair kimi bu yolu tutmuş, doğma xalqına məxsus Dədə Qorqud öyüdlü, el hikmətli deyimləri ustalıqla farscaya çevirərək yerli-yerində işləmişdir. Bir qəsidədən nümunəyə diqqət yetirək:

گر ز غم صد یکی شرح دهم پیش کوه
آه دهد پاسخ کوه به جای صدا [4, s.14]

Qəsidə Xaqaninin dünyagörüşünü, həyat və zamanə haqqındakı düşüncələrini özündə əks etdirən ictimai-fəlsəfi məzmunlu daha bir sənət əsəridir. Beytin bədii tərcüməsində oxuyuruq:

“Dərdimin yüzdə birin mən dağa söylərsəm, – inan,
Dağ cavabında çəkar ah ki, budur əksi-sadan.”

[5, s.170]

Bu sətirlər bizə daha bir Azərbaycan atalar sözünü xatırladır. El dilindən söylənərək nəsilərdən-nəsilərə ötürülən bu deyimdə insana əziyyət verən hər hansı bir dərdin böyüklüyünü, acısını ifadə etmək üçün dağı-daşı əridib dilə gətirdiyi obrazlı şəkildə ifadə edilmişdir. “Dərdimi dağa desəm, dağ əriyər, şam yanar şölə çəkər, piltə yanar, yağ əriyər!” [8, s.108] Əslində zərbül-məsəllərin, hikmətamiz ibarələrin şeir daxilində işlənməsi ayrıca bir poetik kateqoriya. Xaqaninin bədii irsinin bütövlükdə Azərbaycan xalq yaradıcılığından qidalandığını nümayiş etdirən bu kateqoriya “irsəlül-məsəl” və ya “təmsil” adlanır. Şair bu poetik vasitədən istifadə edərək şeirdə ifadə etdiyi fikri daha da qüvvələndirməyə nail olur. Görkəmli xaqanişünas Q.Kəndli Xaqaninin ulu əcdadımız Dədə Qorqudu xatırladığını əbəs yerə söyləmir. “Şairi hər şeydən qabaq əsərlərindən öyrənməyi” tövsiyə edən alim Xaqaninin xalq ruhunu daşıyan bədii irsi ilə yaxından tanış olduqdan sonra bu qənaətə gəlmişdi. O, haqlı olaraq folklorumuzun izlərini daşıyan bu zəngin irsin yaradıcısı barədə yazırdı: “O biri yandan böyük və müdrik el ağsaqqalıdır. İş və diləkləri ilə eli xoşbəxtlik və uğurluğa doğru səsləyən qoca

Dədə Qorqudu yada salır.” [9, s.8] Xaqani yaradıcılığı nağıl və rəvayətlərimizdə, atalar sözlərimizdə görə bildiyimiz qarğa-bülbül, ət-sümük qarşılaşdırması, zəfəranla bağlı söylənmiş bu gün də dilimizdən düşməyən məşhur deyim kimi folklor nümunələri ilə zəngindir. Şairin qəsidələri onların işlənmə yeri baxımından daha “münbit”, daha münasib məqam olaraq seçilmişdir. Məsələn, xalq arasında məşhur olan “Ət sümüksüz olmaz” deyimi şairin aşağıdakı beytində öz ifadəsini bu cür tapır:

وصل تو بی هجر توان دید؟ نی

[4, s.163] گوشه جدا کی شود از استخوان

“Hicran olmadan sənin vəslinə çatmaq olar, yox! Ət də heç sümükdən ayrılmarmı?”

Beytin poetik tərcüməsi aşağıdakı kimidir:

De, hicransız vəslə çatmaq olarmı?

Sümüyü heç atdan atmaq olarmı? [5, s.189]

Bir qəsidəsində isə Xaqani hikmət sahiblərinin yaxşını pisdən, xeyiri şərdən, dəyərlini dəyərsizdən lazımınca ayıra bildiyini, bir sözlə, hər bir şeyin qiymətini düzgün verməyi bacardığını vurğulamağa çalışmışdır. Bu zaman o, məşhur xalq deyimi olan “Eşşək nə bilir, zəfəran nədir?” məsələsindən çıxış edərək şeirlərinin ariflər tərəfindən idrak olunub yüksək rəğbət gördüyünü dilə gətirmişdir:

شاه جهان نظم غیر داند از سحر من

[4, s.161] اهل بصر گوشت گاو دانند از زعفران

Xaqani öz poetik təxəyyülü ilə həmin el məsələsinə bir qədər fərqli keyfiyyətlər də yükləyərək zəfəranın timsalında çəkiddə “yüngül”, qiymətdə isə “ağır gələn” mənəvi zənginliklər haqqında düşüncələrini bu beytin vasitəsilə təmməlamışdır.

Şah tay tutmaz şerimi özganin sənətinə,

Arif qanar zəfəran nədir, öküzi əti nə! [5, s.130]

Əvvəldə də qeyd etdiyimiz kimi, Xaqani əsərlərində öz mövqeyini ifadə edərək, daim müxtəlif məfhumları, ünsürləri qarşılaşdırma və tutuşdurma yolu ilə dəyərləndirmiş, onların keyfiyyətlərini məhz müqayisə halında üzə çıxarmağa çalışmışdır. Şairin mədh xarakterli qəsidələrində də bu xüsusiyyətin üstünlük təşkil etdiyini görmək olar. Xaqaninin aslanla tülkü, bayquşla kəklik, tovuz quşu ilə qarğa arasında etdiyi müqayisələr onun mədhiyyələrində belə didəddik fikirlərini dilə gətirməkdə vasitəçi rolunu oynamışdır. Belə demək mümkünsə, şifahi

ədəbiyyatda, mifoloji təfəkkürdə məğrurluq, cəsarət və şücaət rəmzi olan aslan obrazı bir təşbeh kimi şairin bütün qəsidələrində qarşımıza çıxır. Xaqani mədhiyyələrindəki müsbət qadın obrazlarının tərif və təsvirində də şübrəklilik, aslan cəsurluğu və əyilməzliyi əsas cəhətlər olaraq qeyd edilir. Görkəmli ədəbiyyatşünas H.Araslı özünün “Xaqani Şirvani” kitabında yazırdı: “Təsədüfi deyildir ki, “Aslanın erkəyi, dişisi olmaz” məsələni şeirimizdə ilk dəfə Xaqani işlətməmişdir” [10, s.43]. Xaqani yaradıcılığında qadına, anaya xüsusi bir ehtiramla yanaşıldığını, ananın uca tutulduğunu müşahidə edən alim haqlı olaraq, bunu türk təfəkkürü ilə, türklərin qədimdən gələn milli ailə ənənələri ilə əlaqələndirir. Azərbaycan xalqının dastan və nağıllarında, atalar sözü və bayatılarında ana müəllim, psixoloq, bəzən övladlarının yolunda cəngavər döyüşçü, hətta yeri gəldikdə təbibdir, bir sözlə fədakarlıq və müqəddəslik simvoludur. Doğma vətənimiz və dilimiz də daim ana adı ilə yanaşı anılmışdır. Bütün bu cəhətlər istər divan şairlərimizin, istərsə də ozanlarımızın, el sənətkarlarımızın yaradıcılığında özünü parlaq şəkildə göstərir. Yazılı ədəbiyyatımızda ana obrazının ilk geniş və dolğun təsviri Xaqani qələmindən çıxmışdır, desək, yanılmazdır. Doğrudur, şairin sifir anasına həsr etdiyi şeir qəsidə yox, qitə janrında yazılmışdır. Lakin onun əsərlərində ana xarakterinin milli ənənələrimizə uyğun olaraq bədii təqdimi diqqət çəkməyə bilmir. Akademik H.Araslının bu barədə fikirləri maraqlıdır: “Şairin öz anasına olan məhəbbət və qayğısı, ümumiyyətlə, anaya müqəddəs vəli kimi yanaşaraq ona belə yüksək münasibət bəsləməsi Azərbaycan xalq dastanlarında, xüsusən “Kitabi-Dədə Qorqud”da gördüyümüz “Ana haqqı Tanrı haqqıdır” hökmü ilə səsləşir” [10, s.43]. Ümumiyyətlə, Xaqaninin qəsidələrində tez-tez rast gəlinən bədii sual və təkrirlər şeirdə xüsusi bir bədii mütənəsiblik yaradır, onlara xəlqilik bəxş edir. Sözlərin təkrarından alınan cəlbedici ahəng, təkrir və bədii sualların işlənmə tərzii, epitet və bədii əsaslandırılmaların sadəliyi, ümumiyyətlə, Xaqani lirikasının xalq yaradıcılığından qaynaqlandığını göstərir. Bu cəhətdən şairin “Çörək” rədifli qəsidəsi diqqətəlayiqdir. Şeir həm forma, həm də məzmun

nöqteyi-nəzəridən xalq yaradıcılığı nümunələrini xatırladır. Belə ki, xalqımızın adət-ənənələrində, folklorunda çörəyin özünəməxsus yeri olduğu məlumdur. Çörək məfhumu Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatının, demək olar ki, bütün növlərində – andlarda, bayatılarda, atalar sözlərində, alqış və qarğışlarda, dastan və nağıllarda özünə yer etmişdir. Çörək qazanc, ruzi-bəxət, qonaqpərvərlik, dostluq rəmzi, and yeri sayıldığı kimi, həm də acgözlük və tamahkarlığın səbəbi, minnət mənbəyi, uğrunda yaltaqlıq edilən bir nemət, vəzifə, mənsəb, pul kimi də başa düşülür. Bu mənada şairin sözügedən qəsidəsi çörəyin insan həyatındakı yerini bir çox aspektlərdə gözədən keçirməyə, onun məişət və təfəkkürümüzdəki mövqeyi üzərində düşünməyə vadar edir.

چون آب آسیا سر من در نشیب باد

[4, s.171] گر پیش کس دهان شوم آسیای نان

Başı cəfalar çəkmiş şair çörək üçün bir daha kimsəyə ağzı açmayacağını döndə-döndə vurğulayır. O, dərin təəssüflə çörək üzündən başının önə əyildiyini dilə gətirir. Beytin görkəmli şərqşünas alim M.Əlizadə tərəfindən edilən bədii tərcüməsində oxuyuruq:

Düşsün başım aşağı dəyirman suyu kimi,

Açsam ağzı, "çörək" desəm, ey bəvafə çörək!

[5, s.294]

Qəsidənin davamında şair özünü cənnətdən qovulmuş Adəmlə müqayisə edir. Onun buğda üzündən, özünün isə çörək ucbatından hörmətsiz olub bəlaya düşdüyünü, çörəyin ona qənim kəsildiyini deyən Xaqani yazır:

آدم ز جنت آمد و من در سفر شدم

[4, s.171] او در بلای گندم و من در بلای نان

Beytin doğma dilimizə poetik tərcüməsi-nə nəzər yetirək:

Adəm behiştə tərək elədi, mənə yurdumu,

Buğda ona qənim, mənə də sən bəla, çörək!

[5, s.294]

Şair beləcə bütün qəsidə boyu "çörəy"i, xüsusilə də minnətlə verilən çörək və məvacibin insana hansı mənəvi əziyyət və əskikliklər gətirdiyini, bəzən onu alçalda bildiyini, yaltaqlanmağa məcbur edərək namərdlərin əli ilə qürurlü mərdlərin qəlbində yara açdığını, şairi yurdundan didərgin saldığını dilə gətirir. Xaqani yaradıcılığında bu kimi ictimai-əxlaqi mövzularda verilən mesajlara münasibət bildirən ədəbiyyatşünas alim H.Araslının qeydlərin-

də oxuyuruq: "Aydındır ki, burada şairin çörəyə müraciəti rəmzi mənə daşıyır. Şair "çörək" sözü altında maddi nemətləri nəzərdə tutmuş, tamah, varlanmaq həvəsini bütün yaranmışların faciəsinin başlıca səbəbi saymışdır" [10, s.30]. Xaqani qəsidələrində çörək, buğda və taxilla bağlı el məsəllərimizə söykənən kifayət qədər misralar vardır. Buğdanın hasilatı, çörəyin ərsəyə gətirilməsi və bu kimi digər sosial-məişət xarakterli proseslərin şeirdə təsviri şairin mənsub olduğu xalqın əmək məşğuliyətini, istehsalat ənənələrini, gündəlik təsərrüfatını əks etdirdiyi üçün böyük əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanda, Şirvanda ata-babalarımızın taxılçılıqla məşğul olduğu həm şairin əsərlərindən, həm də bu mövzunu əks etdirən atalar sözlərimizdən məlum olur. Xaqaninin "Paxılları məzəmmət" başlıqlı qəsidəsində bu xalq məsəllərindən birinin ifadə olunduğunu görmək olar:

گر نان طلب کنند در من زند از آنک

[4, s.170] بی‌دانه من آب زده است آسیابشان

Qəsidənin misal gətirdiyimiz beytin dilimizdə poetik qarşılıqlığına baxaq:

Bir çörək almaq üçündür – hey döyərlər qapımı,

Bir dəyirman üstə getməzlər ki, yoxdur danları.

[5, s.285]

Şairin tənqid hədəfi boş-boş danışib heç bir iş görməyən, zəhmətkeş insanlara paxıllıq edib qara yaxmağa çalışan, başqalarının əməyinin bəhrəsinə şərik çıxan müftəxorlardır. Beyt sanki aşağıdakı atalar sözünün şeir tərzində ifadəsidir. Dədə-babalarımızdan bizə miras qalan həmin el deyimində deyilir: "Dəyirmanda dəni olmayana un verməzlər" [8, s.293]. Gördüyümüz kimi, şair tənqid mövzulu əsərlərində də ibrətəməz, öyüdverici xalq məsəllərindən geniş istifadə etmişdir. Xaqani qəsidələrində folklorumuzda yer alan xalq inanclarına da rast gəlinir. Xalq arasında quduzluq xəstəliyinə tutulmuş insanın ətrafdakilərə xəter yetirməməsi üçün üzərinə su tökülürək zərərsizləşdirildiyi ilə bağlı inanış mövcuddur. Şairin qəsidələrin birində bu məsələyə işarə etməsi belə bir sınıqdan şikayət adlı bu qəsidədə deyilir:

سگ دیوانه یاسیانم شد

خوابم از چشم سیل ران برخاست

سگ گزیده ز آب ترسد از آن

[4, s.26] ترسم از آب دیدگان برخاست

Qəsidənin bədii tərcüməsi belədir:

Bir quduz it zindanda keşikçim olmuş mənim,

Ağlar gözəmdən şirin yuxum qovulmuş mənim.

Sudan qorxar, dəyərlər, quduz it qapmış insan,

Bununçündür ki, mən də qorxuram göz yaşından.

[5, s.261]

Şairin xiffət və zillət dolu həbs həyatı keçirməsi bəş deyilmiş kimi, üstəlik bədxasiyyətli üzəndəniraq zindan keşikçisi də əzabkeş sənətkarın gününü cəhənnəmə çevirmişdir. Öz kobud davranışı və qaba rəftarı ilə şairi tənqə gətirən bu şəxs Xaqaninin sənət aynasında quduz it obrazı ilə əks olunur. Şair bu məlum misal çəkkərək məhbussluq taleyini, azadlığa həsrət qaldığı günlərini dolğun obrazlı dillə ifadə etməyə nail olur. Xaqani ilə Nizami yaradıcılıqları arasında

müqayisə və paralellər aparan professor N.Araslı da həmin cəhətləri diqqətlə izləyərək yazır: "Hər iki şairin əsərlərində türk məişətilə bağlı ifadələrə, türk xalq məsəlləri və atalar sözlərinin farsca tərcümələrinə tez-tez təsadüf edilir" [2, s.34]. Bu məsələlərdən geniş şəkildə bəhs etmək olar.

Nəticə. Biz Xaqani qəsidələrinin şifahi xalq ədəbiyyatından qaynaqlandığı məqamlardan qısaca bəhs etməyə çalışdıq. Gətirilən nümunələrdən də görüldüyü kimi, zəngin yaradıcılığa malik intibah şairi olan Xaqaninin qəsidələri həm də folklor izlərinin layiqli daşıyıcısı, xalq təfəkkürünün göstəricisidir.

ƏDƏBİYYAT

1. Rüstəmov A. Seçilmiş əsərləri. I cild, Bakı, "Elm", 2014.
2. Ədəbiyyat məcmuəsi. Bakı, "Elm və təhsil", 2017.
3. Səfərlil Ə. Yusifli X. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi. Bakı, "Ozan", 2008.
4. <https://ganjooor.net/khaghani/divankh/ghasidekh>
5. Xaqani Şirvani. Seçilmiş əsərləri. Bakı, "Lider nəşriyyat", 2004.
6. Atalar sözləri. Bakı, "Nurlan", 2013.
7. فصل نامه تحقیقات تمثیلی در ادب و زبان فارسی. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد بوشهر 1396 بهار پ.ش. 31-س.
8. Atalar sözləri. Bakı, "Yazıçı", 1981.
9. Kəndli-Herişçi Q. Xaqani Şirvani (həyatı, dövrü, mühiti). Bakı, "Elm", 1988.
10. Araslı H. Xaqani Şirvani. Bakı, "Yazıçı", 1982.

FOLKLORE TRACES IN KHAGANI'S ODES

Summary

Though Khagani Shirvani, talented representative of the Azerbaijani literature of Renaissance period had been known as a poet of Palace, it is clearly seen his connection with folk art, folk thought when we glance to his literary heritage. From this point of view the odes by Khagani formed the great part of his literary activities, also are not an exception. Either his praising poems, prison poems or the poems of his pride and elegy reflects the spirit of the people. It is possible to see in these odes that the poet was guided to the folklore based on the mythical images, myth, sign, heroic and love epos and tales, proverbs and folklore sayings. The odes by Khagani are the splendid showing of folklore trace and folklore thought.

Key words: Khagani, ode, folklore, poet, people

СЛЕДЫ ФОЛЬКЛОРА В КАСЫДАХ ХАГАНИ

Резюме

Хагани Ширвани, талантливый представитель азербайджанской литературы эпохи Возрождения, хотя и был известен как поэт Дворца, в его художественных произведениях ясно проявляется связь с народным творчеством. С этой точки зрения не являются исключением касыды Хагани, составляющие большую часть его литературного наследия. В его восхвалениях, тюремных стихах и элегиях отражается дух народа. В этих касыдах прослеживается ориентирование поэта на фольклор, так как он использует мифические образы, приводит примеры из пословиц и народных изречений, героических и любовных эпосов. Касыды Хагани являются достойным носителем следов фольклора и народной мысли.

Ключевые слова: Хагани, касыда, фольклор, поэт, народ